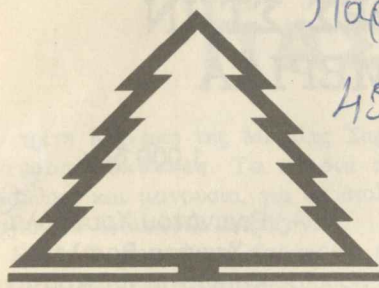
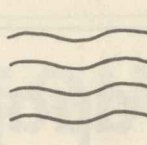

Ε. Σ. Μ.

Παρασκευαστή 4

45444 ΓΙΑΝΝΙΝΑ

ιμορφιώτjα νέα

Δίμηνη εφημερίδα του Συλλόγου Δικορφιωτών Ζαγορίου

ΤΕΥΧΟΣ 40 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1991

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΔΗΜ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ - ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 44, 121 37 ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ Τηλ. 57.38.093

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ, ΤΙ;

Αυτόν τον καιρό όλοι μας μείναμε καθηλωμένοι στις οθόνες των τηλεοράσεών μας, παρακολουθώντας "σε ζωντανή μετάδοση", τον πρωτότυπο αυτόν πόλεμο του Περσικού κόλπου.

Ο πόλεμος αυτός τελείωσε. Τι γίνεται όμως μετά; Δεν θ' ασχοληθούμε εδώ ούτε με τα πολιτικά συμπεράσματα, ούτε με την "νέα τάξη πραγμάτων", ούτε με το "μεσανατολικό". Είναι κάτι άλλο που μας καίει πiό πολύ. Η τεράστια οικολογική καταστροφή που επιτελέστηκε στον Περσικό, αλλά και που θα έχει επιπτώσεις σ' όλον τον πλανήτη μας.

Μέσα απ' όλες τις εικόνες που προβλήθηκαν, την μεγαλύτερη εντύπωση κανε ίσως, αυτή με τα βουτηγμένα στο πετρέλαιο πουλιά, που αργοπέθαιναν με τον τρόπο ζωγραφισμένο στα μάτια τους. Η μεγάλη πετρελαιοκηλίδα, η οικολογική καταστροφή που προκλήθηκε απασχόλησε σε καθημερινή βάση τα μέσα ενημέρωσης και συντάραξε την, αρκετά ευαισθητοποιημένη σε θέματα περιβάλλοντος, κοινή γνώμη.

Είναι όμως υπεύθυνος ο πόλεμος γι' αυτήν την τεράστια πετρελαιοκηλίδα και την καταστροφή; Σίγουρα ναί. Αλλά θάταν λάθος να τα ρίχνουμε όλα στον πόλεμο. Αυτή η πετρελαιοκηλίδα δεν μπορεί να γίνει μόνον στον πόλεμο. Ας μην ξεχνάμε το τραγικό ατύχημα του υπερδεξαμενόπλοιου στην Αλάσκα, και την καταστροφή που προκάλεσε. Αυτό θα μπορούσε να γίνει οπουδήποτε και οποτεδήποτε.

Η μεγαλύτερη όμως καταστροφή, οικολογική, πολύ χειρότερη κι απ' αυτή του Τσέρνομπιλ, πλανάται αυτή τη στιγμή πάνω από τον πλανήτη μας και απειλεί ακόμα κι εμάς. Δεν είναι άλλη από το κάψιμο των 600 πετρελαιοπηγών του Κουβέϊτ. Ένα μαύρο σύννεφο απ' τους καπνούς, 2.000 χιλιομέτρων μήκους, απλώνεται πάνω μας. Απ' όπου περνάει, μεσημέρι και βράδυ δεν διαφέρουν πολύ μεταξύ τους. Η μαύρη βροχή που φέρνει μολύνει και ίσως ανεπανόρθωτα, τα νερά, τις καλλιέργειες κι ότι άλλο βρεθεί στο δρόμο της. Οι άνθρωποι πνίγονται από το θιόφι και τ' άλλα συστατικά που είναι και καρκινογόνα. Οι ειδικοί λένε ότι θα χρειαστεί ένας χρόνος για να εξαφανιστεί το σύννεφο αυτό. Που θα φτάσει σ' αυτό το χρονικό διάστημα; Ήδη σε λίγο καιρό έχει φτάσει στα Άδανα της Τουρκίας. Βρίσκεται στη γειτονιά μας και μπορεί να φτάσει στον ουρανό μας. Οι ειδικοί του Ο.Η.Ε. προβλέπουν ότι θα επεκταθεί σ' ένα μεγάλο κομμάτι του βορείου ημισφαίριου. Θα φτάσει όπως λένε ως την Ινδία. Το οικολογικό σύστημα της Νοτιοδυτικής Ασίας κινδυνεύει με αφανισμό, και εκατομμύρια άνθρωποι κινδυνεύουν από την πείνα. Επιτάχυνση του φαινομένου του θερμοκηπίου και αύξηση της τρύπας του όζοντος προβλέπουν οι επιστήμονες.

Κι όλα αυτά βέβαια χωρίς να λογαριάζουμε τους βομβαρδισμούς των αεροσκαφών και χημικών οπλοστασίων του Ιράκ και τις πετρελαιοκηλίδες.

Η φύση εκδικείται για την μόλυνσή της και απειλεί να καταστρέψει ένα μεγάλο τμήμα του πλανήτη μας.

ΑΠ' ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΜΑΣ

Πληροφορηθήκαμε ότι το κοινοτικό συμβούλιο του χωριού μας, προσανατολίζεται στο να οριοθετήσει την έκταση του χωριού. Πολύ σωστή κατά τη γνώμη μας η απόφαση αυτή. Είναι μιά ενέργεια, αν γίνει τελικά, που έπρεπε να είχε γίνει εδώ και πολλά χρόνια. Ας μην ξεχνάμε τις κατά καιρούς αξιώσεις των γειτονικών χωριών, τις προστριβές, που έχουν φτάσει μέχρι και τα δικαστήρια, όπου τα θέματα αυτά παραμένουν παγωμένα εδώ και πολλά χρόνια. Είναι ευκαιρία λοιπόν, όσο έχουν την δυνατότητα οι παλιότεροι κάτοικοι του χωριού ή ακόμα και οι σκηνίτες κτηνοτρόφοι που έβρισκαν κατά καιρούς τα κοπάδια τους σ' αυτούς τους τόπους, να λήξουν αυτά τα θέματα και να μην υπάρχουν διεκδικήσεις και κατατατήσεις από καμμία πλευρά. Και φυσικά μετά από την οριοθέτηση, ας καταρτιστεί κι ένα κοινοτικό κτηματολόγιο, μιά που και το Εθνικό Κτηματολόγιο έχει γίνει εδώ και χρόνια ένα νέο "Γεωύρι της Άστας".

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Το Φθινόπωρο του 1985, μεσ' απ' αυτές τις στήλες, γράφαμε για ένα θέμα, που κανείς δεν έδωσε σημαία. Συγκεκριμένα, άνθρωποι τις Φιλοσοφικής Σχολής, βρήκαν κομμάτια από αγγεία στον Αη-Γιάννη, και τα παρέδωσαν σε δυο χωριανούς, με την εντολή να παραδοθούν στο σύλλογο. Κανείς όμως δεν έμαθε τι έγιναν.

Η διάνοιξη του δρόμου στον Αη-Γιάννη, έφερε στο φως πολλά τέτοια κομμάτια από αγγεία, που βρίσκονται σκορπισμένα στον δρόμο, κι' όλοι τα προσπερνάμε χωρίς σημασία. Πέντε χρόνια μετά απ' αυτό το συμβάν, κι ενώ κανένας υπεύθυνος δεν ευαισθητοποιήθηκε για να γίνουν ενέργειες να μάθουμε πως βρέθηκαν αυτά τα κομμάτια εκεί, παρά τις συνεχείς συστάσεις της εφημερίδας μας, απευθυνθήκαμε μόνι μας στην Αρχαιολογική υπηρεσία στα Γιάννινα, Προσκομίζοντάς της ορισμένα κομμάτια από τα πολλά που υπάρχουν εκεί. Η πρώτη εκτίμηση των υπευθύνων, πραγματικά ανέλπιστη. Αγγεία και κεραμίδια της υστερορωμαϊκής εποχής. Δόθηκαν όλα τα στοιχεία για τον τόπο που βρέθηκαν, και αναμένεται πλέον επί τόπου μελέτη των στοιχείων από την αρχαιολογία. Ίσως λοιπόν να έχουμε και απρόσμενες αποκαλύψεις για την Ιστορία του χωριού μας.

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ
ΣΑΣ ΕΥΧΕΤΑΙ

ΚΑΛΟ
ΠΑΣΧΑ

Προσευχή αμαρτωλού

Κύριε,
Ο κόσμος συγχλονίζεται κι η γη ταράσσεται. Ο κρότος του πολέμου φτάνει στ' αυτιά μου βαρύς και δυνατός! Στρατοί εξοπλίζονται, πυραυλοί εκτοξεύονται, μάσκες φορούνται κι η φύση αλλοιώνεται.

Κύριε, «εισάκουσον της προσευχής μου. Τα ρήματα μου ενώτισαι, Κύριε...» την ώρα αυτή τη δύσκολη, όπου οι μεγάλοι, απολογούμενοι, καταστρέφουν και αφανίζουν. Κι ένας «μικρός» παρανοϊκός και απάνθρωπος εγωιστής και παράφρων «αμύνεται» και προσφέρει εκατόμβες καθημερινά αθώων και ανύποπτων θυμάτων.

***

Κύριε,
Οι Φαρισαίοι της Δύσης κλαίνουν και οδύρονται, ξεχνώντας ότι μέχρι χθες προμήθευαν οι ίδιοι πυραύλους, αεροπλάνα, εκτοξευτήρες, και χημικά αέρια, στιβάζοντας στις Τραπεζές τους, δισεκατομμύρια δολάρια!!

Τώρα «νίπτουν τας χείρας των» ως Πόντιοι Πιλάτοι και βομβαρδίζουν ανηλεώς και απανθρωπώς...

Και οι θεοσκευτικοί ηγέτες Δύσης και Ανατολής τώρα «ανησύχησαν» και προσεισφέρουν «πυρετωδώς».

Πόσοι όμως απ' αυτούς, σήμερα φρικιούτουν (ή κάνουν πως...αγνοούν) δεν γνωρίζουν, ποιοι προμήθευαν τα χημικά αέρια και για που τα προορίζαν;

Σήμερα όλοι διατείνονται, ότι πάμε για «νέα τάξη πραγμάτων» όπου η δύναμη, η όρεξη, η αρπακτικότητα και η ανηθικότητα θα βασιλέψουν ασφαλώς και πάλι «δικαιοσύνην μάθετε οι ενοικούντες επί της γης» ψελίζουν τα χείλη τους, αλλά άλλα θα πράξει η καρδιά τους.

***

Κι εγώ ο ταπεινός και ανάξιος δούλος σου, φιλεύσπλαχνε κύριε, δεν σου αποκορύπτω, ότι την ώρα τούτη σκέφτομαι το καλοριφέρ μου, που κινδυνεύει τη βιομηχανία, που κλονίζεται, το εμπόριο, που δεινοπαθεί το αυτοκίνητο που θα ακινητοποιηθεί, τις βιοτικές μου μέριμνες....

Βλέπω τις ανάγκες μου και ξεχνώ όλους τους άλλους. «Ο σάβων εαυτόν σωθήτω» έρχεται καθημερινά στο μυαλό μου και στην μνήμη, γιατί «πόλεμος πατήρ πάντων».

Βέβαια ως άφρων του κόσμου τούτου, άδεια τα ράφια των καταστημάτων, αλλά εσύ γνωρίζεις κύριε, αν προλάβω να τα καταναλώσω εν ζωή.

***

Κύριε, κοιτάζω το χάρτη της φλεγόμενης περιοχής και τρομάζω.

Είναι ο χάρτης όπου γεννήθηκες, έζησες, μεγάλωσες, δίδαξες, σταυρώθηκες και πέθανες με ακάνθινο στεφάνι.

Ο χάρτης αυτός από τότε μέχρι σήμερα δεν διαμορφώθηκε οριστικά και οι μεγάλοι του μάταιου τούτου κόσμου ερίζουν και φιλονικούν, μη αποδεχόμενοι την αγάπη σου, παρὰ

μόνον με... λόγια!

Και τώρα παρακολουθώ από την οθόνη της τηλεόρασής μου (όσα οι εμπόλεμοι μου επιτρέπουν...) και φρικιά.

Βλέπω τις ίσιες και ευθείες γραμμές των συνόρων των κρατών και καταλαβαίνω τη σκοπιμότητα και διορατικότητα των «μεγάλων» παλαιών και νέων, αρχαίων και συγχρόνων...

Βλέπω τα βιβλικά τοπία της Αποκάλυψης του Ιωάννη κοντά στον Τίγρη του Εφράτ και τα ταυτίζω μ' αυτά του ένατου κεφαλαίου του ιερού βιβλίου.

Πόσο μικρός έγινε ο κόσμος μας, κύριε, σήμερα! Τα συμβαίνοντα τα μαθαίνουμε αυτοστιγμής και τα συντρίμια τα αισθανόμαστε ακαριαώς.

Κάθε στιγμή όμως διερωτώμαι κι ανησυχώ, λέγοντας: Είναι όντως ιερός ή ανίερους αυτός ο πόλεμος;

***

Κύριε, η ειρήνη του κόσμου κινδυνεύει, όσο ποτέ. Γι' αυτό βοήθησε όλους μας να γίνουμε όργανα της ειρήνης και της αγάπης. Κι όπου υπάρχει αδικία να δείχνουμε τη συνείδηση, όπου αμφιβολία την πίστη, όπου απελπισία την ελπίδα, όπου σκοτάδι το φως, όπου θλίψη, τη χαρά.

«Και νυν, βασιλείς, σύνετε. Παιδεύητε πάντες, οι κρίνοντες τη γην».

Οι στιγμές είναι μεγάλες κι ο κίνδυνος πολύς!

***

Αμαρτωλός, ανάξιος και ελάχιστος δούλος σου.

Και για την αντιγραφή
ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

Σκυφτός, σκεπτικός, τα χρόνια βαραίνουν στις πλάτες του.

Τι να συλλογάται άραγε; Το χθες και το σήμερα;

Χριστούγεννα '90

ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

2.000 δρχ.

Αργύρης Σωκράτης
Βουλτζάτης Ιωάννης
Νικολάου Πέτρος
Βλάχος Σπύρος
Χαρισιάδης Ναπολέων
Χαρισιάδης Νέστορας
Μητσόπουλος Ευάγγελος
Μαγριπλή Ελένη
Μαγριπλή - Λώλη Νομική

1.500 δρχ.

Οικονόμου Γιάννης

1.000 δρχ.

Ριγανάτου Χρυσούλα
Χειμάρη Βασιλεία
Καρνέτση Λαοκρατία
Κουντουριώτη Ευαγγελία
Φανός Κώστας
Ρούντος Δημήτριος
Βλάχος Τάσος
Κοτσιλίδη Βαρβάρα
Μπούγια Κική
Λέκκος Βασίλης
Λωλίδης Γεώργιος

500 δρχ.

Στάθης Ιωάννης
Στάθης Κωνίνας
Στάθης Αναστάσιος
Βόλγα Αφροδίτη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

- Πέθανε στο Ηράκλειο Κρήτης ο Στέφανος Μητσόπουλος. Τα συλληπητήριά μας στους συγγενείς του.
- Στα Γιάννινα πέθανε ο Δημήτρης Λέκκος. Σ' όλους των συγγενείς του εκφράζουμε τα συλληπητήριά μας.
- Πέθανε επίσης στα Γιάννινα κι ο Κώστας Καναβέλης στην Καλουτά, γαμπρός στο χωριό μας. Συλληπητήρια στους συγγενείς του.
- Θερμά συλληπητήρια στον Δημήτριο Μάρκο για τον θάνατο της μητέρας του.

ΠΑΣΧΑΛΙΑΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

Ην τρίτη Κυριακή της Μεγάλης Σαρακοστής γιορτάζει η εκκλησία μας Σταυροπροσκύνηση. Τα παιδιά πάνε στην εξοχή και μαζεύουν σχαλούθρες και μαγούσια, για να στολίσει ο παπάς το Σταυρό. Μετά τη τουργία, τα λουλούδια μοιράζονται.

Το Σάββατο που είναι παραμονή, από την πέμπτη Κυριακή της Μ. Σαρακοστής, λέγεται «Κουφολάζαρος». Γιατί επικράτησε να λέγεται έτσι, αι άγνωστο. Το Σάββατο του Λαζάρου τα παιδιά πήγαιναν στα σπίτια χωριού μ' ένα καλάθι και κουδουνίζοντας κουδούνια, και μάζευαν αυγά τον Δεσπότη. Εδώ θα πρέπει να έλεγαν και κάποιο τραγούδι, αλλά δεν υ εξακριβωθεί αν έλεγαν και ποιό. Ακόμα αυτή τη μέρα, έπαιρναν ένα υδούνι στα χέρια τους και πήγαιναν στα κατώα, όπου είχαν κλεισμένα τα κοπρόβατα και έλεγαν: «φυγαθίστε φίδια και γκουστερίτσες». Πίστευαν ότι π δεν θα δάγκωναν τα ζώα τα φίδια το καλοκαίρι.

Την Κυριακή των Βαΐων μοιράζονται βάρια στην εκκλησία. Κλωνάρια ιρά από τα βάρια έβαζαν στο εικόνισμα του σπιτιού και στα μπαούλα με ρούχα, γιατί πίστευαν πως η μυρωδιά της δάφνης διώχνει την «κοπ'τσα», ι άλλα φθοροποιά ζωνύφια. Ακόμα τη μέρα αυτή λέγονταν και οι στίχοι: «βαΐα, βάρια των βαΐων πότε νάρθ' η Πασχαλιά με τα κόκκινα τ' αυγά με τις κόττες τις παχιές κι' αρνιά τα τρυφερά».

Κατά τη Μεγ. Πέμπτη, εντείνεται η προετοιμασία και οι δουλειές για η Πασχαλιά. Γι' αυτό και λένε: «τρέχα βούρτσα και λανάρι κι έφτακι η εγάλη Πέφτη». Αυτή τη μέρα βάφουν τα κόκκινα αυγά, και ζημώνουν τις υλότητες, που λέγονται Σταυροκουλούρες, γιατί έχουν το σχήμα του αυρού, και στη μέση τη σχετική σφραγίδα από τα πρόσφορα. Ένα από τ' γά που θα γεννήσουν οι κόττες αυτή τη μέρα, θα το βάψουν ξεχωριστά ι το λένε «Μεγαλοπεφτίσιο». Αυτό το βάζουν στο εικόνισμα του σπιτιού, η την άλλη Μεγάλη Πέμπτη. Τότε τόπαιρναν και τ' έβαζαν σ' ένα αμπέλι ή έναν κήπο, στη θέση του δε τοποθετούσαν άλλο. Στα αναδεχτούρια ήρχε η συνήθεια να δίνεται από το νουνό και τη νουνά από μια αυροκουλούρα και δυο κόκκινα αυγά.

Τη Μεγάλη Παρασκευή τα παιδιά μάζευαν λουλούδια για τον επιτάφιο. λέπει όμως και εδώ να έλεγαν κάποιο τραγούδι. Εκεί που βάζουν τον ιτάφιο, ύστερα από το διάβασμα των Ωρών, πάνε οι γυναίκες και τον λάνε. Αυτή την ώρα τόχουν σε καλό να περνούν τρεις φορές κάτω από τον επιτάφιο.

Η περιφορά του επιταφίου, παλιά γινόταν από την πλατεία, ανέβαινε εό του Δαρδακούλη στο πεζούλι τ' Παπαγιάννη, κατέβαινε από το παγανινάτικο, γύριζε από του Χαρισιάδη και το κοινοτικό κατάστημα ην πλατεία. Αργότερα, ο επιτάφιος από την πλατεία, κατηφόριζε στις Αποκούρες, και γύριζε στην πλατεία από τα «γκισέρια». Τώρα ο επιτάφιος νει μόνο τον γύρο του πλάτανου.

Κουβεντιάσατε δε και όχι τραγουδιστά, την Μεγάλη Παρασκευή έλεγαν ι το παρακάτω τραγούδι μεταξύ του:

"Σήμερα μαύρος ουρανός, σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα όλα θλιβονται και τα βουνά λυπούνται.
Σήμερα ν' έβαλαν βουλή οι άνομοι Εβραίοι
οι άνομοι και τα σκυλιά οι τρις καταραμένοι
για να σταυρώσουν το Χριστό των πάντων Βασιλέα.
Κι ο Κύριος ηθέλησε ν' ανέβει στο περιβόλι
να κάνει Δείπνο Μυστικό για να τον λάβουν όλοι.
Κι η Παναγιά η Δέσποινα καθόταν μοναχή της
τις προσευχές της έκανε για τον μονογενή της.
Φωνή ηκούσθη εξ ουρανού κι απ' Αρχαγγέλου στόμα.
-Φτάνουν Κυρά μου οι προσευχές, φτάνουν και οι μετάνοιες
Τον γιό σου τον επέσπανε και στο χαλκιά τον πάνε
-Χαλκιά, χαλκιά, φκιάσε περόνια τρία
φκιάσε περόνια τέσσερα.
Κι εκείνος ο παράνομος βάνει και φτιάνει πέντε
-Εσύ Φαραώ που τάφκιασες, πρέπει και να διατάξεις
-Εγώ παιδιά που τάφκιασα, εγώ και σας διατάζω:
Τα δυο βάλτε στα χέρια του, και τ' άλλα δυο στα πόδια
το πέμπτο το φαρμακερό βάλτε το στην καρδιά του
να τρέξει αίμα και νερό, να πληγωθεί η καρδιά του.
Κι η Παναγιά σαν τάκουσε, τραβίει τα μαλλιά της
-Φέрте σκονί νι κρεμαστώ να κακοθανάτισω
φέрте μαχαίρι να σφαγώ να κακοθανάτισω.
-Κάνε Κυρά μου υπομονή, να κάνουν οι μάνες όλες
αν πας εσύ για να σφαγείς, σφάζοντ' οι μάνες όλες.
Τρία φλασκιά της ρίξανε για να τη συνεφέρουν
και σαν της ήθε πάλι ο νους, της ήθε ο λογισμός της
επήρε το στρατί-στρατί, στρατί το μονοπάτι
και το στρατί την έβγαλε στην πόρτα του Πιλάτου.
-Άνοιξε πόρτα του ληστή και πόρτα του Πιλάτου.
Κι η πόρτα από το φόβο της άνοιξε μοναχή της

Κοιτάει δεξιά, κοιτάει ξερά, βλέπει τον Άγιο Γιάννη
-Πες μου Αγιάνη Πρόδρομε και βαπτιστή του γιού μου
μην είδες τον υγιόκα μου και τον διδάσκαλό μου;
-Δεν έχω στόμα να σου ειπώ, γλώσσα να σου μιλήσω
δεν έχω χέρι παλαμό για να σου τον εδείξω.
Βλέπεις εκείνον τον γυμνό, τον παραπονεμένο,
οπού φορεί ποικάμισο στο αίμα βοιτηγμένο
κι όπου φορεί στην κεφαλή ακάνθινο στεφάνι;
Εκείνος είν' ο γιόκας σου και με διδάσκαλός μου.
Κι η Παναγιά τον σίμωσε κρυφά τον ερωτάει:
-Δε μου μιλάς παιδάκι μου, δε μου μιλάς παιδί μου;
-Τι να σου πω μαγούλα μου, που διάφορο δεν έχεις
Μόνο το Μέγα Σάββατο, κοντά στο μεσονύχτι
που θα λalήσ' ο πετεινός με τη γλυκεία φωνή του
τότε κι εγώ θ' αναστηθώ, θάρω στην αγκαλιά σου"
(Αφήγηση Βασιλείας Χειμάρη).

Το Μεγάλο Σάββατο ρίχνονταν σκορπιστά στο δάπεδο της εκκλησίας φύλλα δάφνης. Αυτή τη μέρα έσφαζαν τα αρνιά που θα ψηνόνταν την άλλη μέρα, και μοίραζαν στ' αναδεχτούρια τη Σταυροκουλούρα και τ' αυγά. Επίσης έπιναν γάλα από την γαλαρία τα σφαχτά, γίδια και πρόβατα, για το «καλό» καθώς λένε.

Την Κυριακή της Πασχαλιάς η «Πρώτη Ανάσταση» γινόταν τη νύχτα, μόλις ερχόταν οι αρχοντάδες του χωριού. Αν δεν ερχόταν, δεν άρχιζε η λειτουργία. Όταν γύριζαν σπίτι, με τις αναμμένες λαμπάδες, σταύρωναν τους τοίχους και τις γωνιές για να φύγουν οι σκορπιστοί και τ' άλλα έντομα.

Τη μέρα της Πασχαλιάς έδιναν από μια Σταυροκουλούρα και ένα αυγό και στο τσομπάνο του χωριού. Η «Δεύτερη Ανάσταση» γινόταν κατά το μεσημέρι. Εκεί πήγαιναν κυρίως τα νέα άτομα και τα καλοφορεμένα. Τότε γινόταν και το «χτύπημα» της εικόνας σε λάδι, για το ποιός θα την κρατήσει. Η «Δεύτερη Ανάσταση», έβγαίνε στο μεσοχώρι. Εκείνη τη μέρα γλεντούσαν όλοι, είτε με όργανα, είτε με τραγούδια.

Ύστερα από 25 μέρες από την Πασχαλιά, είναι η Τετάρτη της Μεσοπεντηκοστής, η «Κουσπεντή» όπως λέγεται.

Στις 40 μέρες πιάνει η μέρα της Αναλήψεως, Πέμπτη. Τότε δεν επιτρέπεται να γίνει καμιά εργασία, και όποιος δουλέψει, για τιμωρία του τα ζώα του «ανιήφονται», δηλαδή αφανίζονται. Το Σάββατο, παραμονή της Πεντηκοστής, είναι «Ψυχροσάββατο», και πηγαίνουν κόλλυβα στην εκκλησιά. Πιστεύουν πως τότε οι ψυχές των νεκρών που βγήκαν από τον Άδη τη Μεγάλη Πέμπτη μπαίνουν ξανά στον Άδη.

Η Πεντηκοστή λέγεται και γιορτή τ' «Αρσαλιού», και μάλιστα λέγεται το εξής:

«Μεγάλη Πέμπτη νάρχεται χίλιες φορές το χρόνο και τ' Αρσαλιού να μην έρχεται καμιά φορά το χρόνο».

Η Πεντηκοστή λέγεται επίσης και γιορτή της «γονυκκλησίας» ή «Κουνοκλησίας», γιατί γονατίζουν στην εκκλησία πάνω σε χλωρά φύλλα και κλωνάρια καρυδιάς, που μετά τα πηγαίνουν σπίτι και τα βάζουν στα μπαούλα με τα ρούχα, για να φύγει ο σκώρος.

ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΩΡΕΑ ΣΕ ΜΝΗΜΗ

● Σε μνήμη του θείου τους Τόλη Σακελλαρίου πρόσφεραν στην εφημερίδα μας 15.000 δρχ. ο Νίκος Δημητριάδης και 2.000 δρχ. ο Αθανάσιος Αργύρης.

● Με την συμπλήρωση δυο χρόνων από τον θάνατο της Ευλαμπίας ν. Αργύρη, πρόσφεραν στην εφημερίδα μας ο Αθανάσιος Αργύρης, γιός της και τα εγγόνια της Νίκος, Σωκράτης και Νέλλη, 5.000 δρχ. σε μνήμη της.

● Σε μνήμη του άντρα της Αποστόλης, η γυναίκα του Χρυσούλα Ριγανάτου πρόσφερε στην εφημερίδα μας 1.000 δρχ.

ΔΙΚΟΡΦΟ

Από το βιβλίο του Γ. Σαραλή "ΖΑΓΟΡΙ"

Εκείνος που θα πάρει το δρόμο από τους Κήπους για το Δικόρφο, αφήνοντας αριστερά του τους Νεγάδες προς τα Ριζιανά, κάνει μια ευχάριστη όσο και θλιβερή διαπίστωση σαν αναλογίζεται, πως όλος τούτος ο θαυμάσιος τόπος είναι εντελώς εγκαταλελειμένος, ενώ θα μπορούσε ν' αξιοποιηθεί και να γίνει ένας ευτυχισμένος, που να αποφέρει πολλά. Έτσι η κακοδαιμονία του Ζαγοριού δεν οφείλεται στο άγονο καθώς συνηθίσαμε να λέμε εδαφός του, αλλά στην έλλειψη κάποιας δραστηριότητας και κάποιου συγχρονισμένου προγράμματος για μια εκμετάλλευση διαφορετική απ' τη συνηθισμένη πρωτόγονη.

Η μορφή και το ύψος της Ηπειρωτικής αυτής γης σου παρέχει την εντύπωση πως χαραμίζεται όλος τούτος ο τόπος με την εκμετάλλευση του δασικού του πλούτου, που συνιστάται μονάχα στην ανθρακοποίηση της βαλανιδιάς, που είναι και το επικρατέστερο δέντρο. Τ' απέραντα τούτα λιβάδια που συναντούμε με τη γόνιμη γη, δε θάπρεπε νάναι μονάχα ένας βοσκότοπος, αλλά και ένας καλλιεργημένος οπωρώνας, με την κατάλληλη χρησιμοποίηση του νερού που αφθονεί σε τούτα τα μέρη.

Το ποταμάκι, που κυλάει τα ήρεμα νερά του, δεν ποτίζει ούτε σπιθαμή γης, αλλ' ασωτεύει το γόνιμο ξεχείλισμα στο σιγανό μουρμούρισμα, έτσι για να δροσολογεί τα θραυρά σκληθρα, που φυτρώνουν στις όχθες του και καθρεφτίζονται με τόσο ναρκισσισμό στις αργυρώδεις λιμνούλες, που σκαρώνει στον ακούραστο δρόμο του. Όλη τούτη η έκταση που περπατάς ανάμεσα σε απλωτά λιβάδια σε κάνουν να ξεχάσεις, για λίγο μονάχα, το Ζαγορίσιο τοπίο με τα εκτεταμένα δάση και τις απότομες λαγκαδιές.

Είναι μια πλάνη που δε θ' αργήσεις να την αντιληφθείς αν προς στιγμή μεταφέρθηκες άθελά σου στα μαλακά χώματα της Αττικής με τις απαλόγραμμες ραχούλες ή κάπου στο Μωριά.

Σαν περπατήσεις λίγο σε ξαφνιάζει ένα εγκάρδιο δάσος από βαλανιδιές που δεν αφήνει σπιθαμή γης ακάλυπτη και σε πολιορκεί ασφυκτικά. Σε λίγο σταματάει απότομα για ν' αρχίσει ένας ανήφορος μισής ώρας, που σε φέρνει στο δημόσιο δρόμο Ιωαννίνων - Ελάτης - Δικόρφου.

Απ' εδώ αγναντεύουμε το χωριό. Είναι όλο συγκεντρωμένο γύρω από την εκκλησιά του, συμμαζεμένο συνοσίζεται θα έλεγε κανείς από έλλειψη χώρου. Ξεχωρίζουμε το θαυμάσιο καμπαναριό που σκεπάζει ένας πολυγωνικός κουμπές, που κάνει εντύπωση. Το χωριό φαντάζει από μακριά καθώς κοιτάς σα γνήσιο Ζαγοροχώρι. Δεν φαίνεται νάναι καμμένο.

Μπαίνουμε μέσα και διαπιστώ-

νουμε αυτή την αλήθεια. Όμως ο εξιπατριωμός δεν έχει αφήσει λιγώτερα ερείπια.

Μπαίνουμε στην πλατεία με τα τρία καφεενάκια της.

Απόλυτη γαλήνη βασιλεύει ολούθε. Δυο τρεις άντρες κάθονται και μιλάνε ήρεμα. Δεν δίνουν καμιά σημασία στη παρουσία μας. Αυτό μας κάνει κάποια εντύπωση. Δε μας καλωσορίζουν όπως αλλού, δεν ρωτάν ποιοί είμαστε, που πάμε. Μένουν εκεί αδιάφοροι και συνεχίζουν την κουβέντα τους, σ' ένα παράξενο τόνο, που μοιάζει περισσότερο με διήγηση παραμυθιού, που μόλις ακούεται στον ψίθυρο του δροσερού αγέρα, που φυσάει μες στο μεσημέρι κι ανακατεύει τα φύλλα των δέντρων σε μια σιγανή υπόκρουση στην κουβέντα των τριών ανθρώπων.

Ο παγωμένος αέρας που κατηφορίζει απ' το βουνό μας αναγκάζει να ζητήσουμε κάποια προστασία στο καφεενάκι. Ένας χωροφύλακας μας ζητάει ταυτότητες. Το χωριό έχει σταθμό χωροφυλακής.

Ρωτάμε τον καφετζή σχετικά με το χωριό. Λιγόλογος δεν δείχνει μεγάλη διάθεση να μας πληροφορήσει. Κάποια βαριεστημάρα έχουν τα λόγια του. Αντιλαμβάνεται πως είμαστε ξένοι και ζητούμε να μάθουμε όπως τόσοι άλλοι τα ίδια πράγματα. Τον τρόπο ζωής, το ρήμαγμα του χωριού, την ξενητιά, τον πόλεμο. Όλ' αυτά, τα έχει πει, ποιός ξέρει πόσες φορές. Τι να ξαναλέει;

Αφήνουμε το καφεενάκι και γυρίζουμε το χωριό. Θαυμάσια σπίτια, καθαροί δρόμοι, εκκλησιά συμπαθητική εις μνήμην του αγίου Μηνά του Αιγυπτίου, τέμπλο σκαλιστό, αγιογραφίες στους τοίχους πλαισιωμένες με ένα φόρτο από γύψινο διάκοσμο πολύ χαρακτηριστικές.

Δίπλα στο σχολείο, ένα κτίριο αρκετά καλό δωρεά καθώς διαβάζουμε του Αναστ. Στάθη.

Γυρίζουμε τους δρόμους του χωριού, που είναι χτισμένο στους πρόποδες του Μιτσικελίου και γρήγορα διαπιστώνουμε, πως είναι απ' τα ωραιότερα του Ζαγοριού. Δυο απόκοσμα βουνελάκια, δεσπόζουν και καθώς κρέμονται έτσι μετέωρα, είναι μια επίτευξη ζωγραφικού θριάμβου, με τα σκόρπια έλατα εδώ και κει, που έχουν αναρριχηθεί ως τις ψηλότερες κορφές, και κρέμονται σαν ψεύτικες φιγούρες και μεσουραρούν στο φως και λογχίζουν τον αιθέρα σε μιά αποθέωση άγριας ομορφιάς.

Το χωριό ξάγναντο καθώς είναι με τον εκτεταμένον ορίζοντα, προ πάντων απ' τον άγιο Ιωάννη, εποπτεύει το μεγαλύτερο μέρος του Ζαγοριού. Ένας κυκλικός θεοπέσιος κρυστάλλινος θόλος πλαισιωμένος από τα γύρω βουνά, το Περιστέρι, το Μιτσικέλι, τα βουνά του Παλίγκου, είναι ένα στεφάνι που αγκαλιάζει μιά απέραντη έκταση, κατάσπαρτη από

Τόλης Σακελλαρίου
ο τραβαδούρος του χωριού μας.

Αιωνία νάναι η μνήμη του.

Ήταν πηγαίος, βουκολικός, που με τις γλαφυρές του περιγραφές διηγήματά του, έμοιαζε με τον Κρυστάλλη ή τον Χριστοβασιλή.

Λόγω ξενητιάς μου από μικρός, δεν μπορώ να γράψω λεπτομέρειες τη ζωή του στο χωριό μας. Όμως, επαναλαμβάνω, ο Τόλης υπήρξε υμνητής κι αυτός του βουνού και του κάμπου.

Με τις φωτογραφίες του, μας έδωσε απείρου κάλλους και ομορφιάς τοπία του Ζαγοριού και της Ηπείρου γενικά.

Ήταν ένας ρομαντικός οραματιστής, καλλιτέχνης αυτοδημιούργητος αλλά και πάρα πολύ ανθρωπιστής.

Ας φροντίσει η κοινότητά μας τα γραπτά του και ότι καλλιτεχνικό σκροπισμένο να το συγκεντρώσει. Τούτο θ' αποτελέσει πολύτιμο υλικό τις μέλλουσες γενιές του χωριού μας.

Θ' αποτελέσει το καλύτερο πνευματικό κτήμα.

Αυτά τα λίγα εις μνήμην

15 - 2 - 91

Αθανάσιος Αργύρης
Γλυφάδα

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

● Στο προηγούμενο φύλλο μας, στη στήλη "δωρεά σε μνήμη" εμφανιστηκε τ' όνομα "Γ. Τσιδιόπουλος" αντί του σωστού Γιώργος Τσιόδουλος.

Ζητάμε συγγνώμη και κατανόηση.

πλήθος άλλων βουνών μικρών και μεγάλων, από λόφους και πλαγιές αναρίθμητες όλα τούτα καταπράσινα, σε μια πάλη φωτός και χρωμάτων, που χαρίζουν μιάν απερίγραπτη αισθησιακήν απόλαυση, που μπορείς να χαρείς από το ύψος του Δικόρφου.

Μέσα σε τούτον τον ανώνυμο κόσμο των βουνών, ξεχωρίζεις στο βάθος τον Βίκο να ορθώνεται γριζογάλανος και απότομος σα να κρέμεται απ' τον ουρανό και να αιωρείται στο διάστημα.

Καθημέρα έτσι θαμνωμένοι από το εξάσιο τούτο όραμα και ζούμε την απόλυτη σιωπή του χωριού κι αναζητούμε με τη φαντασία μας τον κόσμο εκείνον που άφησε τα θαυμάσια σπίτια του, που στέκουν με τα σφαλιστά παράθυρα και τις χορταριασμένες αυλές, ζητώντας μιάν άλλη πατρίδα στην ξενητιά και μιάν αβέβαιη ευτυχία.

Άθελα στα χείλη μας έρχονται οι

στίχοι της Κλεαρέτης Μαλάμου, που σφαλώς έγραφε τους στίχους αυτούς, παράθυρα κάποιου γραφικού χωριού, θα ξεπρόβαλλαν κάθε τόσο πικρή ξενητιά και οι χορτασμένες αυλές του.

Σα δυο ματάκια σφαλιστά τα παραθύρια είναι κλειστά. Φυτρώσαν χόρτα στην αυλή.